

TV-GESCHIEDENIS IN BOEKVORM

In de eerste helft van 2011 verschijnt *Een eeuw van beeld en geluid*. Het boek valt samen met een jubileum: in oktober bestaat de Nederlandse televisie zestig jaar.

Marloes Levie

Ruud van Gessel, Beeld en Geluid, archief Evelyn Dekeukeleire

Bas Agterberg, projectmanager bij Beeld en Geluid: "Het boek beslaat de hele audiovisuele mediageschiedenis in Nederland, beginnend met film, radio en televisie. Het is de opvolger van *Omroep in Nederland*, dat in 1994 verscheen. We hadden toen één commerciële omroep – RTL bestond net – dus er is nogal wat veranderd... Ook onze blik op het verleden is veranderd. We beschouwen nu veel meer de geschiedenis vanuit programma's. Omroepen en techniek komen dan vanzelf ook om de hoek kijken. De auteurs zijn vooral wetenschappers, mensen met expertise op een bepaald gebied."

Markeringen geschiedenis

Voor de tv-historie in *Een eeuw van beeld en geluid* is ook programmamaker Ruud van Gessel verantwoordelijk. "Ik ben slechts bringer van de plaatjes – de ene keer leuk, de andere keer verdrietig. Het is een nostalgische reis," zegt hij. Van Gessel tekende voor de specials en beeldredactie van het boek, een uitgave van Beeld en Geluid. "Het is een liefde van mij om oude makers vast te leggen. De zestien specials zijn markeringen in de televisiehistorie. Net als in mijn werk, zullen ook de specials in het boek niet zomaar een verhaal vertellen, maar altijd ook een andere kant laten zien." "Het verhaal over de eerste camera-

vrouw [zie hiernaast, red.] lijkt een simpel stukje, maar in de laatste regel lees je dat er in feite niets veranderd is: de rol van vrouwen achter de camera is in Nederland marginaal. Ik vind dat van de pot gerukt, belachelijk. Kijk naar de aftiteling van een studioprogramma in Engeland, Duitsland, overal zul je vrouwen tegenkomen. Ik maak ook dankbaar gebruik van de nieuwe tijd. In de tekst over kleurentelevisie had ik me kunnen beperken tot de Firato, de beurs in de RAI die de primeur had. Maar ik heb via Facebook en andere malle sites gevraagd naar herinneringen aan de Firato. Dan krijg je ook al die maffe nicknames. 'Flappie24 vertelt...' of 'PietjePuk12 weet nog goed...' *Thunderbirds*-herinneringen spanden de kroon. Sommige mensen kennen alle scènes uit hun blote hoofd! Het is universeel voor al mijn werk: mensen hebben de hoofdrol, maar er is altijd een twist."

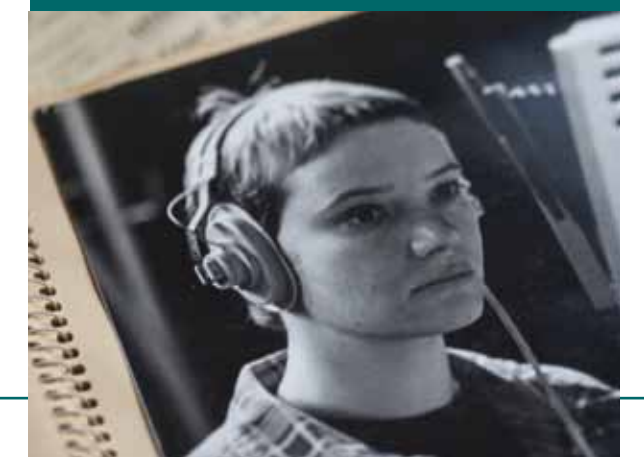
Monument

Ook voor regisseurs Martijn Lindenberg en Egbert van Hees reserveerde Van Gessel pagina's. "Over Van Hees zeggen mensen: 'Hij deed toch de *TV-Show*?' Ja, hallo, en Madonna, Prince, Lionel Richie, Pink Floyd. Die man is een monument! Hij bracht Madonna's 'Ciao, Italia'-concert in 1988 in beeld. De eerste tien seconden deed de volgsport het niet. Dan is het afzien hoor, in de wagen. Dat genre live is voorbij. Omroepen wereldwijd willen

het niet meer en geen artiest wil op z'n bek gaan. Maar reportagewagens uit Nederland waren toonaangevend, *top of the bill*." Ook Koninginnedag 2009 in Apeldoorn ontbreekt niet in het boek. "Vanuit de stilte ontzettend mooi verteld door Astrid Kersseboom. De vijf seconden stilte na de klap leken 22 uur..." De komende maanden brengt Broadcast Magazine exclusief een voorproefje van *Een eeuw van beeld en geluid*.

Een eeuw van beeld en geluid is een uitgave van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, financieel mogelijk gemaakt door Beelden voor de Toekomst en het Prins Bernhard Cultuurfonds. Redactie en auteurs: Bas Agterberg, John Arnold, Andreas Fickers, Ruud van Gessel, Joke Hermes, Bert Hogenkamp, Sonja de Leeuw, Eggo Müller en Huub Wijffjes.

De eerste cameravrouw

"Er werd toen vooral vanuit de pik gedacht." Evelyn Dekeukeleire kijkt terug op de tijd toen zij begon als cameravrouw bij het facilitaire bedrijf van de NOS. "Het was een mannenbolwerk, allemaal haantjes die zich niet konden voorstellen dat een vrouw hetzelfde werk kon doen. En natuurlijk speelde er ook gewoon platte jaloezie, zeker toen ik door Sonja Barend tijdens de uitzending als 'eerste cameravrouw' werd geïnterviewd. 'Ze heeft nog niks gepresteerd en zit nou al bij Sonja!' hoorde ik de volgende dag achter mijn rug. Ik heb er nooit mee gezeten, het hoorde bij de tijd waarin de vrouwenemancipatie echt op gang kwam. Ik weet nog dat ik even twijfelde om te solliciteren maar ik heb toen tegen mezelf gezegd 'als je het níét doet, blijft het altijd een mannenbedrijf'."

Evelyn Dekeukeleire was de eerste cameravrouw in vaste dienst

bij de Nederlandse televisie. Met haar aanstelling haalde zij op 30 januari 1980 de landelijke pers. Zij was toen 31 jaar en één van de 280 sollicitanten op de functie van cameraman. Slechts zes daarvan waren vrouw. Arnold van Veluwen van het NOS-opleidingsinstituut waar Evelyn het vak zou gaan leren, zei in het Algemeen Dagblad dat er altijd al vrouwelijke belangstelling voor het vak van cameraman was geweest: "Maar vroeger werden vrouwen niet geaccepteerd, onder meer door het hoge gewicht van de toenmalige camera's!" Bij DutchView, het bedrijf dat voortkwam

uit het facilitaire bedrijf van de NOS, is de verhouding man/vrouw in 2010 179 mannen tegen 10 vrouwen. "Een mager succesje," zegt Evelyn nu. De foto dateert van 2 februari 1980 en is genomen tijdens de *Sonja's Goed Nieuws Show*, de talkshow met Sonja Barend van de VARA. In het draaiboek staat voor het gesprek met Evelyn vier minuten. Ook dat is veranderd... De live uitzending werd indertijd bewaard op 2-inch beeldbanden die later werden gewist en hergebruikt. Zo is ook dit programma voorgoed verdwenen.